

Időrendi áttekintés

- 1177 körül – Kolozs vármegye ispánjának (Thomas comes Clusiensis) első említése. A vármegye központja feltehetően az ókori Napoca helyén épült Kolozsvár.
- 1213 – A vármegyei központ (castrum Clus) írásos említése.
- 1222 – A kolozsmonostori bencés apátság első okleveles említése; alapítása legalább másfél évszázaddal korábbra tehető.
- 1241 – A tatárok feldűlják Kolozsvárt; lakosságának nagy része elpusztul.
- 1241 után – Kolozs vármegye katonai és közigazgatási központja Léta vára lesz.
- 1261 körül – V. István mint „ifjabb király és Erdély hercege” (1261–1270) a megfogyatkozott lakosság pótlására szászokat telepít be.
- 1272 előtt – V. István király (1270–1272) Kolozsvár falut az erdélyi (gyulafehérvári); püspöknek adományozza.
- 1275 – IV. (Kun) László (1272–1290) Kolozsvárt a gyulafehérvári püspök birtokában megerősíti (villa Culusvar).
- 1285 – Az újabb tatár betörés szintén súlyosan érinti Kolozsvárt.
1291. márc. 1. – III. Endre (1290–1301) kiváltságlevele is meghagyja Kolozsvárt a gyulafehérvári püspök birtokában.
– Az erdélyi püspök Lomb falut megvásárolja és Kolozsvárhoz csatolja.
- 1299 – Az erdélyi püspök Szentgyörgy falut csere révén megszerzi és Kolozsvárhoz csatolja.
1308. szept. 8. – A kolozsmonostori konvent oklevéladó tevékenységének kezdete.
- 1313 – Utoljára említik Kolozsvárt mint falut (villa Kuluswar).
1316. aug. 19. – Károly Róbert (1308–1342) Kolozsvárnak városi kiváltságokat ad (civitas).
- 1327 – Ellentétek és belső harcok a kolozsvári patríciusok között.
1331. júl. 3. – A város fölött megszűnik az erdélyi vajdák joghatósága; az erről szóló kiváltságlevelet számos esetben megújították.
- 1338–1340 – Újabb belső harcok a patrícius családok között; a viszálynak – a magyar város-történelemben egyedülálló módon – csak a királyi csapatok beavatkozása tud véget vetni.

- 1349 – Megkezdődik a Szent Mihály-templom építése.
- 1352 – kolozsvári polgárok megvásárolják Tarcsaházát.
- 1355 – A város piacának és az itt tartott vásárnak írásos említése.
1366. máj. 9. – Nagy Lajos (1342–1382) adománylevele az első kolozsvári ispotály alapítására.
- Felfegyverkezett kolozsvári kézműves polgárok megostromolják a kolozsmonostori apátságot.
1367. jan. 28. – Nagy Lajos Feleket Kolozsvárnak adományozza.
1369. márc. 24. – Első adat a kolozsvári szűcsök céhéről; az első erdélyi céh írásos említése.
1370. ápr. 28. – Királyi kiváltságlevél alapján jobbágyok is beköltözhetnek Kolozsvárra, miután a földadót lefizették.
- 1373 – A Kolozsvári testvérek: Márton és György elkészítik Szent György bronz lovaszobrát.
1377. máj- 18. – Kolozsvár várkapus és hárombástyás címerének használatát a király megerősíti.
- A feleki kereskedelmi út biztosítására 20 román családot telepítenek.
1380. márc. 15. – Legkorábbi adat Kolozsvár városkönyvéről.
- 1387 – Első adat egy kolozsvári egyetemjárásáról (1520-ig 122 kolozsvári tanul külföldi egyetemeken).
1404. jún. 20. – Zsigmond (1387–1437) vámmentességet biztosító kiváltságlevele a kolozsvári kereskedőknek; ezt a következő évben további három hasonló kiváltságlevél követi..
1405. júl. 2. – Királyi kiváltságlevél engedi meg, hogy a kolozsváriak a megnagyobbodott város védelmére bástyákkal megerősített kőfalakat emeljenek; az okmány arról is rendelkezik, hogy a polgárok minden év január 5-én 12 esküdtet és bírót válasszanak a város ügyeinek intézésére.
1409. ápr. 7. – Kiváltságlevél a szabad szőlőtermesztést, és bortermelést illetően.
1422. máj. 26.– Bírói végzés rendez egy vitát a mészáros-céhen belül; bár a céhszabályzat nem maradt fenn, a társulás már korábban létrejött.
- 1427 – A kolozsmonostori könyvtár és levéltár legelső leltára.

- 1428 – A domonkosrendiek óvári templomának és kolostorának első említése. 1437–1438–Kolozsvári polgárok is részt vesznek a Budai Nagy Antal vezette parasztfelkelésben; a két kolozsmonostori egyezés; a felkelők a városban állnak ellent a nemesek seregének; Budai Nagy Antal a város közelében esik el. Megtorlásképpen a város elveszti valamennyi kiváltságát. 1441–Először említik a várost irányító hatvanastanácsot (sexagenarii)
1443. febr. 24. – Kolb István óvári házában (Mátyás u. 6. sz.) megszületik Mátyás király (1458–1490).
1444. szept. 21. – Hunyadi János vajda (1441–1446) közbenjárására I. Ulászló (1440–1444) visszadja a városnak a hat éve megvont kiváltságokat.
- 1446 – Az első kolozsvári pénzverőház és aranybevéltő említése.
- 1449 – A Közép utcai kapu építése; védelme a mészárosceh feladata
1453. júl. 13. és aug. 1. – A kolozsvári magyar polgárok összeírása; a két összeírás 530, illetve 553 nevet tartalmaz.
1455. nov. 1. – Hunyadi János alapítványt tesz az óvári domonkos zárda és templom építésére.
1458. jan. 31. – A városvezetés szabályozása; létrejön a százemberek (centumvirek) tanácsa; Szilágyi Mihály, szabályozza a bíróválasztást: ötven magyar és ötven szász polgár felváltva évenként hol magyar, hol szász bírót választ.
1467. júl. 21. – A kovácsok céhének első szabályzata.
aug. 18.– szept. eleje – Kolozsvári polgárok is részt vesznek az erdélyi nemesek és városok ún. Szentgyörgyi-féle felkelésében.
1468. jan. 18–19. – Mátyás király Kolozsváron; a Város vezetését fele-fele arányban megosztja a szász és magyar polgárok között. Hasonlóképpen dönt száz év múlva János Zsigmond is.
147. márc. – A város Mátyás adománya révén megkapja Kolozs mezővárost és Fejérd falu felét.
1472. márc. 17. – A kolozsvári lakatosceh szabályzata.
1473. júl. 12. – A kolozsvári aranyművesek céhszabályzata.
1475. nov. 11. – Újjáírják a kolozsvári szabók céhszabályait; az első szabálykönyv összeállításának időpontja jóval korábbra tehető.

- 1478 – A Monostor-kapu (nyugati kapu) megépítése; védői a szűcsök.
- 1477 – A Híd-kapu (északi kapu) megépítése; védői a lakatosok.
1479. dec. 13. – A kolozsvári takácsok céhszabályzata.
1486. ápr. 2. – A kötélverők céhének szabályzata.
- máj. 10. – Mátyás király Buda város jogait adományozza szülővárosának.
- nov. 9. – A város vezetősége telket adományoz a leendő ferencrendi templomnak és zárdának (Farkas utca).
1487. szept. 5. – Mátyás király a szabók bástyája közelében zárda és templom építését engedi meg; a munkálatok egy oklevél szerint 1490 januárjában már javában folynak a minoriták részvételével.
- 1496 – Kolozsvár első számadási jegyzéke.
1506. júl. 3. – Kolozsvár szabad vásártartási jogot kap (nundinae liberae).
1507. febr. 23. – A kádárok céhének szabályzata.
- A takácsok újjáírt szabályzata.
- 1510 körül – Megszületik Dávid Ferenc (mh. 1579).
- 1511 – Megkezdődik a Szent Mihály-templom nyugati tornyának építése; a torony 1543-ban készül el, majd a XVII. században lebontják.
1512. máj. 8. – A fazekasok céhének szabályzata.
- A tímár- és a vargacéh viszálya.
1514. jún., júl. – A Dózsa György vezette parasztháború idején Kolozsvár falai alatt nagyobb keresztes sereg tartózkodik; a város szegény lakossága csatlakozik a felkelőkhöz.
- júl. 15. körül. – A kolozsvári csatában a felkelők vereséget szenvednek; a tanács a városban időző parasztkapitányokat kiszolgáltatja a vajda vezéreinek.
- aug. 10. – A bihari Lőrinc papot Kolozsváron máglyán megégetik.
- okt. 16. – A szíjgyártók céhének szabályzata.
1515. dec. 17. – A kocsigyártók céhének szabályzata.
1516. febr. 22. – Az ötvösök megújított céhszabályzata.
- Kolozsvár első törvénykezési jegyzőkönyve.
1517. szept. 11. – II. Lajos (1516–1526) felmenti a kolozsváriakat az adófizetés alól, hogy falaikat megerősíthessék.
1522. jan. 6. – Egyesül a kovácsok és kocsigyártók céhe.
1526. aug. 10. – A mohácsi csata előtt Kolozsváron és Tor-dán gyűl össze az erdélyi rendek hadserege.

1527. okt. 28. – Szapolyai János (1526–1540) Szebenből Kolozsvárra költözteti a pénzverdét.
- 1528 – Elkészül Johannes Clyn plébános sekrestyeajtója a Szent Mihály-templomban.
- 1530 után – A kolozsvári kőfaragó iskola kezdetei; megkezdődik Wolphard Adorján házának építése (Szabadság tér 31. sz.). Legszebb darabjait az Erdélyi Történelmi Múzeum kőtára őrzi.
1531. dec. 8. – A kolozsvári kereskedők jelentős vámkedvezményeket kapnak a királytól.
1532. dec. 20. – Az esztergályoscéh szabályzata.
1536. márc. 15. – A reformáció hatására a kolostorokból kiűzik a szerzeteseket. A Farkas utcai templom és zárda egyelőre üres marad.
1538. szept. – A kolozsvári országgyűlés elhatározza hogy ajándékokkal nyeri meg Szulejmán (1520–1566) szultán jóindulatát.
1540. szept. 27. – Maylát István és Balassa Imre erdélyi vajdák (1539-1540) a szultánnak szánt ajándék fejében Kolozsvárra 500 forint adót vetnek ki.
1542. aug. 6. – A kolozsvári országgyűlés jóváhagyja Izabella királynő (1541–1551) lemondását I. Ferdinánd (1526–1564) javára.
1544. febr. 7. – Meghal a város jeles humanista mecénása, Wolphard Adorján vikárius; utóda Heltai Gáspár szász plébános.
1550. jan. – Izabella és a kiskorú János Zsigmond (1541–1551 és 1556–1559) Kolozsvárra érkezik.
– A város első számadáskönyve.
– Hoffgreff György Heltai Gáspárral együtt nyomdát létesít Kolozsváron; első kiadványuk a *Catechismus minor*.
– Megjelenik Fráter György segítségével az első hazai nyomtatott forráskiadvány, a *Várad regestrum*.
– Megjelenik az első ismert szövegű magyar színdarab, Sztárai Mihály *Comoedia de matrimonio sacerdotum* című hitvitázó komédiája.
1551. jún. 4. – Castaldo császári generális csapatai bevonulnak Kolozsvárra.
- júl. 20. – Izabella a Szent Mihály-templomban átadja a hatalmi jelvényeket Castaldónak; az eseményről a szemtanú Tinódi Lantos Sebestyén nyújt érdekes tájékoztatót.
- júl. 26. – Az erdélyi rendek Kolozsváron hűséget esküsznek Ferdinándnak, és jóváhagyják

- császári zsoldosok beszállásolását az erdélyi városokba.
- Kiűzik az utolsó, szerzeteseket a városból
 - Megjelenik a Heltai Gáspár kezdeményezte teljes magyar bibliafordítás első része: *A Biblia első része, azaz Mózesnek öt könyve.*
1552. júl. 11.
- A császári zsoldos sereg fellázad és felgyújtja Kolozsvárt.
 - Megjelenik Heltai erkölcsjavító könyve: *Az részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való dialógus.*
1553. júl. 27.
- A császári csapatok távoznak Kolozsvárról (előzőleg kirabolják).
 - Dobó István és Kendi Ferenc erdélyi vajdák (1553–1556) a város tisztán tartására négy sátoralja cigányt telepítenek be.
 - Megjelenik Tinódi Lantos Sebestyén versfüzére, a *Chronica* (egyres források szerint 1555-ben).
1556. okt.
- Dávid Ferenc a kolozsvári lutheránusok papja lesz.
- okt. 22.
- A visszahívott Izabella királyné és fia, János Zsigmond ünnepélyesen bevonul Kolozsvárra.
- okt. 23.
- Izabellát és János Zsigmondot a Szent Mihály-templomban erősítik meg a fejedelemségben.
- nov. 25.
- A kolozsvári országgyűlésen az ország kormányzását, János Zsigmond nagykörűségéig anyjára, Izabellára bízzák; az országgyűlés iskolák szervezését rendeli el a kolozsvári kolostorokban és szabályozza tizenöt kézművesszakma árait.
 - Kolozsvár lakóinak többsége a reformáció híve lesz.
 - Megjelenik: Molnár Gergely utóbb több mint 20 kiadást megért latin nyelvtankönyve (*Elementa grammaticae latinae*) és Hoffgreff énekeskönyve.
1557. jan. 1.
- Az Óvárban (Mátyás u. 4. sz.) megszületik Bocskai István erdélyi fejedelem (1605–1606).
- febr.
- Dávid Ferenc a lutheránus egyház szuperintendense (püspöke) lesz.
- jún.
- A fürdőház építését Heltai Gáspár felügyeletére bízzák.
 - Az első fennmaradt városi jegyzőkönyv.
 - Az óvári kolostort az unitáriusok iskolájává alakítják; a város vezetősége a kö-

- vetkező évben több határozatot hoz az iskola megszervezésére (1558. jan. 26. máj. 28., júl. 17.).
1558. márc. 15. – Kolozsvár évi négy országos vásárt és áru-megállítási jogot kap; a kolozsvári mértéket kell Erdélyben használni.
- márc. 27. – A százemberek határozatot hoznak pellen-gér felállítására.
- ápr. 16. – Hozzálátnak a mai Malomárok megásásá-hoz.
- 1559 – Dávid Ferenc áttér a szakramentárius hitre.
1560. febr. 11. – A Szent Mihály-templom körül árubolto-
kat kezdenek építeni.
– Megjelenik Heltai Gáspár *Zsoltára* (A
zsoltárok könyvének első teljes magyar
fordítása).
1562. nov. 19. – Balassa Menyhért „árultatása” után Ko-
lozsvár megkapja Léta várát a hozzá tar-
tozó falvakkal együtt.
– Megkezdzi működését Heltai Gáspár papír-
malma.
1564. ápr. – Dávid Ferenc a kolozsvári szakramentá-
riusok papja és püspöke lesz.
- 1565 – Megjelenik a Heltai nyomda kiadásában
Bonfini: Mátyás király életrajza (*Historia
incliyti Matthiae Hunyadi*) és a bibliafor-
dítás második része (*A Bibliának második
része*).
- 1565 körül – Megszületik Szamosközy István humanista
történetíró (mh. 1612).
- 1566 – Heltai Gáspár kiadja Aesopus fordítását,
a *Száz fabulát*
- 1567 – Megjelennek Dávid Ferenc első ariánus
szellemű művei (*Rövid magyarázat, Rö-
vid útmutatás*).
1568. szept. 4. – A borbély- és sebészceh újjáírt szabályzata.
– Dávid Ferencet megválasztják kolozsvári
unitárius papnak és püspöknek.
- 1570 – Megjelenik Heltai Gáspár Hálója és az
első anabaptista vitairat Dávid Ferenc
fordításában: *Könyvecske az igazi keresz-
tyéni keresztségről*.
1571. jan. 6. – Az unitárius vallást is „bevett” vallásnak
tekintik.
– Válaszuti György a *Válaszuti Komédia*
című hitvitázó dráma szerzője, az unitá-
rius iskola seniora.
- 1573 – A kolozsvári ötvöslegények munkabeszün-
tetése és bérharca a mesterekkel; az ellen-

- tétek kiújulnak 1576 májusában, majd 1591-ben.
- 1574 – Megjelenik a *Cancionale* című énekgyűjtemény (Tinódi, Valkai András és mások szerzeményeit tartalmazza).
- A várost pusztító pestisjárványban Heltai Gáspár is életét veszti.
1575. júl. 25. – A kolozsvári országgyűlés jóváhagyja a Bekes-párt vezetői ellen indítandó hűtlenségi pereket.
- aug. 8. – A Bekes-párti főurakat és székelyeket a város piacán, illetve Szamosfalván kivégzik.
- Megjelenik Heltai Gáspár történelmi összefoglalása: *Chronica az magyaroknak dolgairól*.
1576. márc. 17–23. – A kolozsvári országgyűlésen a lengyel királlyá választott Báthory István erdélyi fejedelem (1571–1586) bátyját, Báthory Kristófot vajdává választatja; a fejedelmi címet Báthory István megtartja magának.
- 1577 – Megjelenik az első magyar nyelvű népkönyv: *Salamon királynak, az Dávid király fiának Markalffal való tréfa beszédeknek rövid könyve*.
- 1578 – Megépül a városi tanács háza.
- Kolozsvárra érkezik Matthias Glirius, a szombatos tanok első hirdetője.
- Megjelenik az első magyar nyelvű botanikai munka, Melius Juhász Péter *Herbárium*.
1579. máj. 5. – Báthory Kristóf erdélyi vajda (1576–1581) a létesítendő jezsuita kollégium számára Kolozsmonostoron birtokot és telket adományoz.
- okt. 1. – 12 jezsuita tanító-szerzetes érkezik Lengyelországból Kolozsmonostorra.
- dec. 20. – Ünnepelesen megnyitják a jezsuiták kolozsmonostori iskoláját.
- Báthory Kristóf parancsára letartóztatják Dávid Ferencet.
1581. ápr. – A jezsuiták iskolája új épületbe költözik.
- máj. 1. – Az erdélyi rendek kolozsvári országgyűlése megtiltja újabb jezsuita szerzetesek befogadását.
- máj. 12. – Báthory István vilnai alapítólevele a kolozsvári jezsuita egyetem alapítására; a szerzetesek megkapják a Farkas utcai volt minorita templomot és kolostort, valamint 3 falu teljes birtokát; egyelőre két fakultást: teológiai és filozófiai létesít.

- 1582–1596. – Első ízben rendezik Kolozsvár városi levéltárát. A levéltárrendezés Diósi Gergely érdeme, aki 1592-ben elkészíti a város első levéltári jegyzékét is.
1583. febr. – Antonio Possevino pápai küldött kolozsvári látogatása alkalmával könyveket adományoz a jezsuita Akadémiának.
– A jezsuita Akadémián szeminárium nyílik, amelyet 23 alumnus látogat. A következő évben a diákok száma 150.
- 1584 – Megjelenik az első magyar államelméleti munka, Kovacsóczy Farkas *De administratione Transylvaniae* című műve.
1585. máj. 11. – A Házsongárdi temető megnyitására a városi tanács határozatot hoz.
máj. 17. – Megszervezik az állandó tűzoltó felügyeletet.
- 1587 – Megnyitják a hídelveiek temetőjét.
1588. dec. 8–23. – A megyesi országgyűlés határozata alapján a jezsuitákat Kolozsvárról is kiltlják.
1591. ápr. 8. – Első adat a kolozsvári patikáról.
- 1593 – Megjelenik Baranyai Decsi János *Syntagma*ja (az első olyan jogtudományi munka, amely a magyar és római jogot próbálja összehangolni).
1594. aug. 27. – A kolozsvári országgyűlés megszavazza a Portától való elszakadást. Az országgyűlésre érkezett törökpárti főurakat Báthory Zsigmond fejedelem (1581–1597, 1598–1599, 1600, 1601–1602) elfogatja.
1594. aug. 31. – Báthory Zsigmond a kolozsvári piactéren lefejezteti Kendi Sándort és négy társát:
- 1596 – Villámcsapás romba dönti a kolozsmonostori apátsági templomot.
1598. aug. 20. – Kathonay Mihály főbíró segítségével álruhában Kolozsvárra érkezik a visszahívott Báthory Zsigmond; [1600-ban e tetteért Kathonayt Mihály vajda (1599–1600) kivégezteti].
– Megjelenik Enyedi György antitrinitárius bibliamagyarázata: *Explicationes locorum*.
1599. febr.–jún. – Báthory Endre (1599. márc.–okt.) fejedelemmé választását megelőzően, majd azt követően is Kolozsváron tartózkodik.
jún.7. – A kolozsvári országgyűlés a portai fennhatósághoz való visszatérésről tárgyal.
1600. jan. 24. – Mihály vajda mint „Rudolf tanácsosa és Erdélyben helytartója” megújítja Kolozsvár privilégiumait.

1691. jan. 15. – Baba Novacot, Mihály vajda zsoldoskapitányát a szabók bástyája mellett kivégzik.
- ápr. 3. – A kolozsvári országgyűlés újra fejedelemmé választja Báthory Zsigmondot.
- nov. 25. – Báthory Zsigmond fejedelem Kolozsvárt, amelyben Basta katonái tartózkodnak, sikertelenül ostromolja.
- dec. – Basta, miután sarcot vet ki a városra, elhagyja Kolozsvárt (a sarc összege 70000 ft).
1602. jún. 29. – A kolozsvári országgyűlésen a rendek hűséget esküsznek II. Rudolfnak (1576–1612).
1603. febr. 28. – Erdélyi országgyűlés Kolozsváron; kéri II. Rudolftól az ország jogainak visszaállítását és a vallásszabadság kimondását.
- jún. 3–9. – Székely Mózes (1603. máj.–júl.) Kolozsvárt ostromolja; a város megnyitja kapuit az ostromlók előtt; a jezsuita Akadémia lerombolása és a Farkas utcai templom felépülése.
- szept. 9. – A júniusi események megtorlásaképpen Basta a város királybíróját, Tótházi Mihályt Déván kivégezteti.
1604. febr. 12. – Basta újabb megtorló intézkedéseinek színtere Kolozsvár: Báthory Zsigmond több hívét kivégezteti, a város 24 előkelő magyar polgárát börtönbe veti.
1605. aug. 12. – Bocskai István (1604–1606) fejedelem bevonul Kolozsvárra; augusztus 28-án hagyja el a várost, miután részt vett Bethlen Gábor és Károlyi Zsuzsanna esküvőjén.
1607. jan. 22. – A kolozsvári országgyűlés Bocskai István halála után megerősíti Rákóczi Zsigmond helytartóságát.
- febr. 11. – A rendek Rákóczi Zsigmondot (1607–1608) választják fejedelemmé.
- febr. 18. – Bocskai István holttestét a Szent Mihály-templomban ravatalozzák fel, és innen viszik temetni Gyulafehérvárra.
1608. márc. 5. – A kolozsvári országgyűlés elfogadja Rákóczi Zsigmond lemondását.
- márc. 7. – Az erdélyi rendek Kolozsváron választják meg az új fejedelmet, Báthory Gábort (1608–1613).
- márc. 31. – Báthory Gábort a Szent Mihály-templomban iktatják be tisztségébe.
- A kolozsvári pénzverde egy ma is álló óvári házban (Zola u. 4. sz.) működik

1610. júl. 4. – Báthory Gábor Kolozsváron lefejezteti a Kendi-féle összeesküvés egyik vezetőjét, Kornis Boldizsárt.
- aug. 11. – Báthory Gábor Kolozsváron kívánja előkészíteni a Habsburg-ellenes támadást; a városi tanács lebeszéli tervéről.
- dec. 21. – A reformátusok óvári iskolájának első említése.
- 1611.jún. 25. – Kolozsvárt feladják Forgách Zsigmond seregeinek.
- aug. 31. – A várost Nagy András hajdúi visszahódítják Báthory Gábor számára.
- 1612.febr. 3. –A kolozsvári országgyűlés hadfelkelést hirdet a Báthory Gáborral szembeforduló Brassó ellen.
1612. okt. 5. – Báthory Gábort Kolozsvár nem engedi be falai közé.
- okt. 23. – Az erdélyi országgyűlés a Szent Mihály-templomban fejedelemmé választja Bethlen Gábort (1613–1629).
1614. jún. 7. – A városi tanács „állandó” híd megépítését határozza el (feltehetően a Híd-kapu közelében ívelte át a Szamost).
1615. nov. 14. – Bethlen Gábor megengedi, hogy Kolozsmonostoron, amely 1606-ban magánbirtok lett, a katolikusok zárdát és iskolát nyissanak.
- 1617 – Elkészül az első ismert hiteles városkép Kolozsvárról; Georg Houfnagel metszeté Aegidius van der Rye belga festő 1599 és 1605 között rajzolt képe alapján készült.
- 1618–1619 – Pestisjárvány Kolozsváron.
- 1619 – Megjelenik Enyedi György Európa-szerte ismert műve: *Az Ó és Új testamentumbeli helyek magyarázata*.
1622. máj. 13. – Kolozsváron meghal Bethlen Gábor felesége, Károlyi Zsuzsanna.
- máj. – Bethlen Gábor elrendeli, hogy Kolozsváron református akadémiát létesítsenek; a terv csak 1651 után valósul meg.
- 1622–1623 – Pusztító pestisjárvány.
1625. dec. 16. – Az ácsok céhének első szabályzata.
1626. márc. 22. – Az első ismert Kolozsvári színelőadás (az unitárius kollégium diákjai a fejedelem és kísérete tiszteletére előadják ismeretlen szerző *Ulisszesz versengéséről* című színművét; az előadást 25-én megismétlik, ezúttal a város polgárai számára).
- Szenczi Molnár Albert Kolozsváron telepedik le; itt tölti életének utolsó nyolc

- esztendejét és a Házsongárdi temetőben helyezik örök nyugalomra 1634-ben.
- 1627–1629 – Bethlen Gábor újjáépítteti a szabók bástyáját; azóta Bethlen bástya néven ismeretes.
1628. – Himlőjárvány Kolozsváron.
1629. febr. 27. – A csizmadiacéh szabálykönyve.
1629. szept. 28. – A kolozsvári országgyűlésen lemond fejedelmi címéről Bethlen Gábor özvegye, Brandenburgi Katalin (1629–1630), Ugyanezen a napon a Szent Mihály-templomban fejedelemmé választják Bethlen Istvánt (1630. szept.–dec).
- dec. 20. – Az újonnan választott fejedelem, I. Rákóczi György (1630–1648) Kolozsváron tartózkodik.
- 1632 – Elkészül a kolozsvári kőfaragó iskola kiemelkedő alkotása, Sükösd György sír- emléke.
- 1633 – Újabb pestisjárvány Kolozsváron.
1637. dec. 19. – A szappanoscéh első szabályzata.
1638. máj. 8. – I. Rákóczi György a város vezetését 3/4–1/4 arányban megosztja az unitáriusok és reformátusok között.
- máj. 25. – Kolozsváron is elkezdődik a szombatosok üldözése; a vallatásokkal egy időben 33 szombatos iratot elkoboznak; több szombatosot elítélnek.
- júl. 17. – Thoroczkai János kolozsvári ötvöst szombatos hitéért megkövezik.
- Hozzákezdenek a beomlott Farkas utcai templom helyreállításához.
- 1639 – A kolozsvári ötvöslegények mozgalma.
- 1640 – Elkészül a Brozer-féle ún. Rákóczi-kehely, a kor kolozsvári ötvösművészetének egyik remeke.
- 1646 – Elkészül a Farkas utcai templom szószéke. Kőfaragó Benedek és Elias Nicolai alkotása.
- 1650 – A városi tanácsház újjáépítése.
- 1651 – Hozzálátnak a református kollégium építéséhez.
1655. ápr. 3. – Nagyméretű tűzvész pusztítja el Kolozsvár mintegy háromnegyed részét.
- jún. 17. – Apáczai Csere János Kolozsvárra érkezik.
1656. nov. 20. – Apáczai Csere János megnyitó beszéde a kolozsvári református kollégiumban (*De summa scholarum necessitate*).
1658. szept. 10–17. – A várost a török és tatár csapatok megsarcolják; a hóstátok nagy részét is felégetik.

1659. dec. 31. – Apáczai Csere János halála; a Házsongárdi temetőben nyugszik.
1660. máj. 20. – Linczigh János megmenti Kolozsvárt.
– Várad török kézre jutása (aug. 27.) után Kolozsvár végvárrá válik és megszűnik önkormányzata.
- 1661
– Szenczi Kertész Ábrahám Kolozsváron fejezi be Károli bibliafordításának Váradon elkezdett nyomását.
– Pestisjárvány a városban.
- jan. 15. – Kemény János fejedelem (1661–1662) engedélyezi a Lengyelországból elüldözött unitáriusok letelepedését Kolozsváron.
- szept. 16. – Kemény János hódoltatja a várost és német őrseget helyez bele.
1664. jan. 25. – Kolozsvár német őrsege fellázad, és felajánlja hűségét Apafi Mihálynak.
- márc. 20. – Apafi Mihály megállapodása Kolozsvárral; a szerződés szerint állandó őrség állomásozik a végvárrá szervezett városban. (Az új helyzetet tükröző ún. Hárompecsétes levelet 1666 februárjában bocsátja ki a fejedelem.)
1666. aug. eleje – Meghal Kolozsváron Szalárdi János, a *Siralmas magyar krónika* szerzője (élete utolsó évében a kolozsmonostori konvent levéltárosa volt).
- 1669 – Apafi Mihály Kolozsváron nyomdát alapít.
- 1672 – Bethlen Miklós megtévesztő velencei impresszummal és Justus de Palma álnéven megjelenteti Erdély pusztulásáról szóló politikai röpiratát *Austriaca Austeritas* címmel.
1674. okt. 19. – Bánffy Dénes főkapitány Kolozsváron a fejedelem és az országgyűlés tudta nélkül a váradi basa követeivel tárgyal.
– Megkezdődik a kolozsvári Bánffy palota építése.
1675. jan. 2. – A hűtlenségéért kivégzett Bánffy Dénes kolozsvári főkapitány utóda Rhédei Ferenc.
1680. márc. 19. – A városi tanács tűzrendészeti szabályokat dolgoz ki.
– Megjelenik Pápai Páriz Ferenc *Pax animae*-ja.
1686. aug. 7. – Apafi Mihály és a császáriak megállapodása értelmében Erdélyben csak Kolozsváron és Déván marad német helyőrség.
1687. okt. 18. – Kolozsvárt megszállja Veterani serege.
1689. máj. 17. – Gyújtogatás következtében 34 ház lesz a tűz martaléka.

- Misztótfalusi Kis Miklós hazatér Erdélybe és nyomdát rendez be Kolozsváron (fennáll 1707-ig).
- Pápai Páriz Ferenc kiadja a *Pax corporist*.
- 1690. aug. 24. – A császárpárti rendek országgyűlése Kolozsváron; az ígért Diploma kiadása érdekében Bécsbe küldik Bethlen Miklóst.
- 1691 – Tatárbetörés Erdélybe; Kolozsvár védelmében több polgár vesztí életét.
- 1693. szept. 25. – Az óvári iskolát ismét a katolikusoknak adják; az unitáriusok a piacon három házat vásárolnak iskola céljára.
- 1694 – Megjelenik az első magyar heraldikai munka, Pápai Páriz Ferenc *Ars heraldicája*.
- 1695. máj. 5. – A gubernium ideiglenesen Kolozsvárra teszi székhelyét.
- Megjelenik Haller János *Hármas históriája*.
- 1696. okt. 15.–
1698. márc. 18 – Kovásznai Sándor és Olasz András kolozsvári polgárok követsége Bécsbe a városi kiváltságok megerősítése érdekében. (A megbízatásról Kovásznai érdekes naplójában számol be.)
- Felvinczi György kolozsvári unitárius tanár és ügyvéd színházalapítási kísérlete. (Királyi kiváltságlevelet kap színtársulat működtetésére.)
- 1697. máj. 6. – A legsúlyosabb méretű középkori tűzvész Kolozsváron; hatása alatt írja meg Misztótfalusi Kis Miklós a *Síralmas Panaszt*.
1698 –A jezsuiták Akadémiája újra megnyílik.
- Megjelenik Misztótfalusi Kis Miklós *Mentsége*.
- 1700. jan. 19. – Kolozsvár elveszti arany- és ezüstbevéltási jogát.
- Megkezdődik a jezsuita kollégium (a későbbi gubernium) építése.
- 1702. márc. 20. – Meghal Misztótfalusi Kis Miklós. (Sírja a Házsongárdi temetőben található.)
- 1703 – A II. Rákóczi Ferenc vezette kuruc felkelés (1703–1711) híre „lengedez”.
- Összeírják a város lakóit és vagyonukat, (Kolozsváron ez idő szerint van: 1172 házbirtokos, 66 nemes, 396 mesterember, 64 kereskedő.)
- 1704. okt. 28. – Rabutin tábornagy Szebenből kitörve elfoglalja Kolozsvárt, majd lerontatja az erődítményeket,
- nov. 18. – Herbeville és csapatai bevonulnak Kolozsvárra.

1707. márc. 23. – A fejedelmi beiktatásra vonuló II. Rákóczi Ferencet az erdélyi rendek ünnepélyesen fogadják Kolozsvár határában.
- ápr. 23–25. – II. Rákóczi Ferenc fejedelem Kolozsváron tölti a húsvétot; *Nemes Ifjak Társasága* néven testőrtisztképző iskolát alapít a városban.
- aug. 13. – Az *Erdélyi Tanács* Vay Ádám elnökletével Kolozsváron tárgyal az I. Péter cárral (1685–1725) kötendő szerződésről, illetve II. Rákóczi Ferenc lengyel királyságának lehetőségéről.
- okt. – Károlyi Sándor gróf parancsára felrobantják a szabók bástyáját (helyreállították 1709-ben); a várost ebben és a következő évben többször sарcolják mind a kurucok, mind a labancok.
1709. aug. 10. – Kolozsvár I. Józseftől, (1705–1711) visszakapja régen óhajtott kiváltságait.
- 1710 – Pestisjárvány a városban.
1711. febr. 20. – A fésűsök céhszabályzata.
1713. szept. 15. – A kormányshék összeírta Kolozsvár lakóit. (Az összeírás szerint a városban lakott 776 polgár – ebből 263 mesterember –, 43 zsellér, 80 nemes, 27 egyházi személy, nem számítva a szerzeteseket, a lakóépületek száma pedig 792 volt.)
1715. márc. 27. – Megkezdődik a Fellegvár építése.
1716. jún. 4. – A kormányshék (gubernium) véglegesen Kolozsvárra költözik.
1717. dec. 27. – Megkezdődik a jezsuita (utóbb piarista) templom építése.
1718. márc. 12. – Pestisjárvány.
- 1720 – Pestisjárvány.

